וועטער: [illegible]
ניט באשטימט — קילער

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

אידישע וואָרט

The Israelite Daily Press

מער פאַרשפּרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאַנאַדע
ווי אַלע אַנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאַמען

Vol. 21, No. 233. Wed. Oct. 21, 1931. | Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג | מיטוואָך י׳ חשון, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
OCT 26 1931

א דריטל פון דער גאַנצער אידישער באַפעלקערונג פון וואַרשע ליידעט הונגער, ווי סטאַטיסטיק ווייזט

38 טויזנט אידישע אַרבעטער אין פּוילנס הויפּט שטאָט אַרבעטסלאָז, און נאָך 57 טויזנט אידן אין פרנקרייך — לאָגע פון אינסטיטוציעס, מיט פאַרקלענערונג פון אַמעריקעס הילף, איז זייער א קריטישע

וואַרשע, אָקט. 21 (איטאַ).— א דריטל פון דער גאַנצער אידישער באַפעלקערונג פון וואַרשע גייט אויס פון הונגער, ווי עס צייגן די סטאַטיסטיקס וואָס דער אידישער רעטונגס קאָמיטעט האָט איבערגעגעבן דעם רעגירונגס קאָמיסאַר איבער הילף ענינים, וועלכער האָט פאַרלאַנגט פונם קאָמיטעט אינעווענטאַרן זוגען דאָס אידישע נייטן, כדי צו באַשטימען דעם חלק פון דער אידישער באַפעלקערונג אין דעם דריי מיליאָן זלאָטס הילף־פאָנד וואָס אין איצט געשאַפן געוואָרן.

די ציפערן וואָס זיינען צוזאַמענגעשטעלט געוואָרן צייגן, אַז 38 טויזנט זענען אידישע אַרבעטער אין וואַרשע אַרבעטסלאָז, 57 טויזנט אידן זיינען לחלוטין אין פרנסה און 1,400 באַשעפטיגן זיך מיט בעטלערייַ.

אויף א זיצונג פונם רעטונגס קאָמיטעט האָט דר. נייַשטאַט, אינם נאָמען פון דער דזשאָינט דיסטריבּיושאָן קאָמיטע, באַריכטעט, אַז אין 1924 האָט די דזשאָינט מיט אירע ביישטייער ערלנגען פאַקטיש אויסגעראָטן אַלע אידישע אינסטיטוציעס אין פּוילן. אין 1926 האָט זי רעדזיצירט אירע ביישטייער צו 56 פּראָצענט, און האָט דער־נאָך אירע ביישטייער גע־שניטן, ביז איצט טראָגט זי בלויז 17 פּראָצענט פון זייערע בודזשעטן. מען אַבער באַרוואַרט נאָך וויטערדיקע פאַרקלענערונגען צוליב דער דזשאָינטס שווערקייטן צו שאַפן איצט נעלט אין אַמעריקע.

די פאַרקלענערונגען פון דער דזשאָינט באַטרעפט דריי־פערטל מיליאָן דאָלאַר א יאָר, אָבער די רעגירונג, כּדי קוקנדיק אויף דעם וואָס די דזשאָינט האָט אַלץ מער און מער צוריקגעצויגן איר שטיצע, האָט זיי מיט גאַרניש ניט געהאָלפן. דאָס האָט זיי געצוואונגען צו שליסן די היים פאַר אבנגאַרטאַלע קינדער, און דער זעלבער גורל דער־וואַרטעט איצט אויך אַנדערע היימען.

דער אידישער רעטונגס קאָמיטעט פאַרלאַנגט פון דער רעגירונג איין מיליאָן זלאָטעס פונם דריי מיליאָן זלאָטעס פאַנד, צו רעטן די אידישע באַפעלקערונג פון וואַרשע. די אידן, ווערט אָנגעצייגט, זיינען באַרעכטיקט צו אַזאַ חלק, ווייל זיי שטעלן מיט זיך פאַר פּאַקטיש א דריטל פון דער באַפעלקערונג פון וואַרשע.

——(::)——

מערדער וואָס האָט געדאַנקט פאַר טויט אורטייל, הינגעריכטעט

טשעסטער, אָיל., אָקט. 20.— מאָר־לי דזשיימס דזשאַנסאָן, 25 יאָר אַלט, וועלכער האָט געזאָגט: "איך דאַנק אייך" זענען דער ריכטער דזשאַדדיש וו. בריסטאָו, פון מאָנטאָן, האָט אים פאַר־משפּט צום טויט פאַרן מאָרד פון מרס. קערי באַוערס, מיט וועמען ער האָט צוזאַמען געוואוינט. און אירע צוויי קליינע זין, איז היינט הינגעריכטעט געוואָרן אויף דער עלעקטריש טשער אין סאַוטערן אילינאָיס פעניטענשעריי.

——(::)——

קאַטאָן אינדוסטריע איז ענגלאַנד אָקטיוו

מאַנטשעסטער, אָקט. 21. — א צו־פלוס פון באַשטעלונגען זיינען דער ענגלישער פונט איז געפאַלן א קורץ האָט נעמאַכט זייער אַקטיוו די קאַטאָן אינדוסטריע אין לענקשייר און יאָרק־שייר. מילן אין וועלכע די שפּינדלען זיינען א לאַנג צייט נעווען שטיל אַרבעטן אינטענסיוו און קאַטאָן מילן אַרבעטן איבער שעה׳ן.

איין מיל אין באַטשדיל האָט גע־מוזט אויוועקשטעלן אַן אומבייס פון נאַכט־אַרבעטער, כדי צו קאָנען אויס־פילן אין צייט זיינע באַשטעלונגען, און נאָך א מיל אין העפּלינגדען אַרבעט 55 שעה אַנשטאָט 48 שעה א וואָך.

דער טרייד יוניאָנס באַקעמפן די אי־בערשעלן, אָבער די אַרבעטער, זעט אויס, זייַנען צופרידן צו מאַכן נאָך עטלאַכע שילינג.

גאַנדי און אַנדערע אינדישע דע־לעגאַטן גרייט צו פאָרן צו היים

לאָנדאָן, אָקט. 20. — מאַהאַטמאַ גאַנדי, וועלכער האָט איינקיק מאָל באַטאָנט, אַז ער איז טיף אַנטוישט אין דעם מאַנגל פון פאָרגעריכט פון דער אינדישער קייַלאַכטיקער טיש קאָנפע־רענץ, האָט נעמאַכט רעזיגנאַציעס צו פאָרן קומענדן מאָנאָט צוריק קיין קאַמבעי.

גרויס בריטאַניע, — האָט ער גע־זאָגט, — איז איצט ניט מער גרייט צו באַוויליקן די פאָדערונגען פון דער אינדישער נאַציאָנאַליסטן ווי אין דער צייט ווען ער האָט פאַרלאָזט באַמ־בעי. און ער האָט אויסגעדריקט זיין מעוויידן צי וועט די שטעלונג פון גרויס בריטאַניע זיך ווען פון אַן ענ־דערן.

אַנדערע דעלעגאַטן צו דער קאָנפע־רענץ, אַנטמוטיקטע פון זייער דורכ־פאַל אין די היכדו־מוסלמאַנישע פאַר־האַנדלונגען, גרייטן זיך אויף צו פאָרן היים אין עטלאַכע וואָכן אַרום.

טראַמוויי אַרבעטער גרייט צו סטרייקן קעגן שכירות רעדוקציע

ביי מאַסן פאַרזאַמלונגען פון דער "סטרייט רעליוויימענס יוניט" פון דער "וואָן ביג יוניאָן" וואָס זיינען אָפּגעהאַלטן געוואָרן מאַנטאָג און נעך־טן, איז איינשטימיק אָנגענומען גע־וואָרן א באַשלוס צו גוסמען א סטרייק, אויב די וויניפּעג עלעקטריק קאָמפּאַני וועט שניידן די שכירות פון איר אַר־בעטער אויף צען פּראָצענט, ווי זי האָט עס בדעה צו טאָן. דעם ערשטן נאָוועמבער. די דאָזיקע דערקלערונג האָט נעכטן נעמאַכט דער נעשעפט פאַרוואַלטער פון דעם יוניט, מר. אַלעקס היום.

די אָפּשטימונג איז נעמאַכט גע־וואָרן ביי צוויי פאַרזאַמלונגען נאָכ־דעם ווי א קאָמיטעט האָט אָפּגענעמען א באַריכט וועגן די פאַרהאַנדלונגען מיט דער קאָמפּאַני. עס ווערט געזאָגט אַז די קאָמפּאַני האָט נאָך אַלץ בדעה צו שניידן די שכירות נאָכדעם ווי א האָט אויסגעהערט דעם פאַראייניקטן קאָמיטעט פון די טראַמוואַי אַרבעטער.

די איצטיקע שכירות זיינען 60 סענט א שטונדע פאַר מענער און די צוויי־ דאָלאַר פאַר אַפּעראַטאָרס, אַן 65 א שטונדע פאַר אַפּעראַטאָרס פון אין־נאַכט טראַמוויי־אַן באַסעס, זיי אַרבעטן זיבן שטונדע א טאָג אַן דעקס טעג א וואָך.

אַן אַפּליקאַציע פאַר א טוריס־ריכטן איז נעכטן אָפּגעשיקט געוואָרן צו האָנ. גידעאָן ד. דאַבערטסאָן, פּע־דעראַלער אַרבעטס מיניסטער, האָט

אַנטיסעמיטישע בראַ־שורע שטאַרק פאַר־שפּרייט אין בולגאַריע

רעגירונג זאָגט אָפּ אידישע בקשה אָפּצושטעלן פאַר־שפּרייטונג

סאָפיע, בולגאַריע, אָקט. 21 (איטאַ). — די שריט וואָס די בולגאַרישע אי־דישע קהלה האָט אָנגענומען קעגן דער פאַרעפנטלאַכונג און פאַרשפּריי־טונג פון דער העענדיקער בראַשורע „היסטאָרישע צילן פון ישראל", זיי־נען דורכגעפאַלן. די רעגירונג האָט אָפּגעזאָגט די אידישע בקשה צו פאַר־באָטן דיע בראַשורע, ניט געקוקט אויף דעם קלאָרן צוזאָג פון דעם ביכל צו העענען צו גוואַלדטאַטן.

אין דער בראַשורע ווערט צווישן אַנדערש געזאָגט, אַז דער אייניקער מיטל געזונט צו מאַכן די וועלט איז אַפּצוזאָרגן די אידישע פירער פונם פנים פון דער ערד און צו איזאָלירן די אידן פון אַלע אַנדערע מענשן אויף דער וועלט.

א צאָל אידישע פירער פון בולגאַריע וועלן אָבער דערלאַנגען אין גערעכט פאַרלומדונגס קלאָגעס קעגן דעם אור־טאַר פונם ביכל, ווייל עס דערמאָנט זיי דאָרטן מיט זייערע נעמען און שרייבט זיי צו באַהויפּטונגען, וועלכע זיי האָבן קיינמאָל ניט געמאַכט.

מען גלויבט, אַז דער בולגאַרישער מחבר פון "די זקני ציון" איז פאַר־אַנטוואָרטלאַך אויך פאַר דער בראַשו־רע, וועלכע ער האָט אָרויסגעגעבן א דאַנק דעם דערפאָלג פון דער ערשטער, וועלכע איז צירקולירט געוואָרן אַז שטעריגונגען.

וויניפּעג עלעקטריק קאָ. גרייט צו פאַרקויפן צו דער שטאָט אַלע אירע קראַפט אינטערעסן

אויב וויניפּעג איז פאַראינטערע־סירט צו קויפן די נאַנצע אַדער א טייל פון די באַזיצן פון דער וויניפּעג עלעק־טריק קאָ. און אירע פאַרבינדערטע קאַמ־פּאַניס אין מאַניטאָבאַ, איז די קאַמ־פּאַני גרייט צו אַנבאָטן א פּרייז, — האָט ע. ענדעראָסן, קיי. סי., דער פּרע־זידענט, אינפאָרמירט די שטאָטיקע טראַנספּאָרטאַציע קאָמיסיע.

מר. ענדעראָסן איז דערשינען פאַר דער קאָמיסיע לעצטן אונטן צו געבן אַ אינפאָרמאַציעס וועגן געוויסע פראַגן וואָס זיינען אַנטמלט דיסקוסירט גע־וואָרן פונם סיטי קאָונסיל. מען האָט אים אַנזוגערט געבעטן אַנצוגעבן א פּרייז פאַר אַלע באַזיצן פון דער ווי־ניפּעג עלעקטריק קאָ. מר. ענדעראָסן האָט אַבער דערקלערט, אַז עס קאָן אויפן אָרט ניט אָנגעבן קיין פּרייז, אָבער די קאָמפּאַני איז וויליק צו פאַר־קויפן דער שטאָט סיי דעם טראַמוויי אָן סיי אירע אַנדערע אינטערעסן, און אויב די שטאָט וויל עס קויפן, וועט ער אָנגעבן די פּרייזן וואָס די קאָמפּאַני פאַרלאַנגט.

די קאָנקורענץ און דופּליקאַציע פון די צוויי עלעקטרישע סיסטעמען אין וויניפּעג קאָסטן איבעריקע געלט, האָט מר. ענדעראָסן אַרויסגעלייגט, און עס איז גלייכבאַר זיי זאָלן פאַראייניקט ווערן. "מיר וואָלטן גערן אָפּקויפן די הייזער" — האָט ער געזאָגט, — אָבער די שטאָט איז קאַנטיק ניט גענוגיק צו פאַרקויפן".

מר. ענדעראָסן האָט פאַרלאַנגט אַז דער קאָמפּאַניס טראַמוויי קאָנטראַקט זאָל רעווידירט ווערן. די שטאָט, זאָגט ער, האָט געבראַכן דעם "דזשיטני" איצט קויפן מיט דער קאָמפּאַני, ווייל איצט לויפן אַרום איבערן שטאָט ביי ליקע טעקסיס, וואָס זיינען איינגע־לאַד דאָס זעלבע, וואָס דזשיטנעס. ער האָט אויך געזאָגט, אַז די טרייבער פון די טעקסיס קריגן זייער נידעריקע שכירות, אַזוי אַז ס׳זיינען געווען פאַלן וועגן טעקסי טרייבער האָבן זיך גע־ווענדט נאָך רעליף, ווייל זיי האָבן ניט גענוג צום לעבן.

——(::)——

מערקישע רעגירונג מאַכט א שווערע גזירה אויף פרויען: ניט צו קויפן פאַריזער קליי־דער

איסמאַנבול, אָקט. 21. — די טער־קישע פרויען וועלן איצט אפשר פאַר־לירן זייער נאַנצע סימפּאַטיע צו קע־מאַל פאַשא, נאָכדעם ווי זיין רעגירונג האָט אָנגענומען א באַשלוס אַון אַרויסגעגעבן א דעקרעט, אַז זיי טאָרן ניט קויפן קיין פאַריזער מאַדעס, נאָר טראָגן קליידער וואָס ווערן געמאַכט אין טערקיי גופא.

אַגב וועט פון דער גזירה ליידן אויך קעמאַל פאַשאַ אַליין, ווייל ער פלעגט זיינע קליידער באַשטעלן ביי לאַנדאָנער שניידער, און איצט וועט ער זיך מוזן צופרידן שטעלן מיט א טערקישן שניידער.

דער קליידער דעקרעט איז א טייל פון דער נאַציאָנאַלער עקאָנאָמיע, וואָס די טערקישע רעגירונג פירט איצט דורך אין לאַנד.

פרוי שיסט אויף איר מאַן, אַנגע־מענדיק אים פאַר א גנב

מאַריס, מאַנ., אָקט. 20. — דזשאָן קאָסטנער, א פאַרמער ניט וויט פון דאָנען, האָט געקראָגן א קויל אין אַרעם פון זיין איינגענער ווייב, וועלכע האָט אים אָנגענומען פאַר א גנב אַדער רויבער, לעצטן שבת ביינאַכט.

מר. קאָסטנער איז געווען אין שטאָט, ווען מרס. קאָסטנער האָט גע־הערט עפּעגען די דרויסנדיקע נעץ־טיר פון הויז. ווען זי איז צוגעקומען צום טיר, האָט זי דערזען דאָס לעמפּל ברענען אין א פענסטער פון דער הויז. ווען זי איז אַרויסגעגאַנגען, מאַכט דעם איינרוף פון א בית־הקברות, פון נש־מה׳לאַזיקייט.

אויב איר האָט געקאָנט קויפן מע־ביכער, פאַרהאַנדען, מעבל, — זאָל עס זיין אויף אויסצאָל, — קאָנט איר אויך קויפן ביכער.

קויפט עס ווי מעבל, אפילו ווען איר לייענט זיי ניט, זיי זענען מיט דזיער ביסטיקייט בכלל אַנפילן איי־ער הויז, און וועלן ביי אייך שאַפן א גוטן־בערע אטמאָספערע.

און איר זיין דאָך א איד, טאָ קויפט אירישע ביכער, אין פאַרצוג אַדער כאַטש קלייד מיט אַנדערע, ווי אירי־שע ביסטיקייט פאַסט זיך דאָך אויך אַבמערקונג אין דער אירישער הויז.

קויפט זיי איצט, אינם משך פון אַט „ביכער חודש" : ס׳איז איצט א „מיצוי" אויף ביכער, איר קויפט זיי ביי־לאָקער, און — איר דערמוטיקט דעם דרכדיר פון עגלאַכע חדשים אין די קומענדיקע יאָרן.

* * *

אויב איר קאָנט ניט אַרויסשאַפן זיך קוין גאַנצע ביבליאָטעק, טאָ קויפט וויפיל איר קאָנט, — כאָטש איין אי־דיש בוך.

גיים צו אייער נאַענטסטן אידישן ביכער הענדלער און קליבט זיך אויס א בוך, באַצאָלט דעם ביליקערן פּרייז און נעמט אים אַהיים, — נישקשה, ווי שלעכט די ציטן זאָלן ניט זיין, קאָנען נאָך אַלץ די מייסטע פון אונז איינשפּאָרן א דאָלאַר אַדער צוויי אויף אַזאַ וויכטיקן כלל און פּרט ענין.

(אגב האָט נאָך "דאָס אידישע וואָרט" א צאָל פון די בעסטע אידישע און ניט־אידישע שאַפן־גען אין אי־דיש, וואָס ווערן צו אַבאָנענטן פאַר־קויפט צו אויסערגעוויינלאַך ניידעריקע פּרייזן.

זייט איינער פונם כלל, וואָס העלפט אַרויס מיט זיין בייטראָג אויפצוהאַלטן דעם קולטורעלן אידישן בנין, — אונ־זער גרעסטן נאַציאָנאַלן פאַרמעגן.

קויפט אידישע ביכער אין משך פון דעם חודש.

קויפט כאָטש איין איינציקן אידישן בוך, אויב איר קאָנט ניט קויפן מער.

אירלאַנד גרינדעט מיליטע־רישע געריכטן אונטערצו־דריקן פאַל. עקסטרעמיסטן

דאַבלין, אירלאַנדישער פריישטאַט, אָקט. 21.— די רעגירונג האָט גענעמי־דעט מיליטערישע געריכטן איבער גאַנץ אירלאַנד, מיטן צוועק אונטער־צודריקן פאָליטישן טעראָריזם אין לאַנד.

די רעגירונג האָט גלייכצייטיק פאַר־באָטן צוזעלף אייריש נאַציאָנאַליסטי־שע און קאָמוניסטישע אָרגאַניזאַציעס, וואָס טראָגן אַן אַנטי־רעגירונגס כאַ־ראַקטער. זיי זיינען: סאָאַר עריי, די אייריש רעפּובליקאַנער אַרמיי, די פינא אייריין, די קומא נאַמבאַ, די פריינט פון סאָוועט רוסלאַנד, די אי־ר־שע אַרבעטער שוץ ליגע, דער אַר־בעטער שוץ קאָרפּוס, די פרויען פריי־זאַנערס שוץ ליגע, די אַרבעטער רע־וואָלוציאָנערע פּאַרטיי, די אייריש טריבּיוט ליגע, דער אייריש אַרבעי־טער און פאַרמערס קאָמיטעט און די אַרבעטער אייספּאַרשונג ביורא.

——(::)——

ראַיאָטער פאַראָרטיילט צו צוויי יאָר געפענגעניש

קאָקריין, אָנט., אָקט. 21. — א. וואַלטשוק איז פאַראורטיילט געוואָרן אין הינ געריכט צו צוויי יאָר אין אַנטעריער רעפאָרמאַטאָריע, נאָכדעם ווי ער איז געפונען געוואָרן שולדיק אין פאַרוואונדן א פּאָליציסט.

וואַלטשוק זאָל האָבן דערלאַנגט א קלאַפּ־מיט א שטיין דעם פּאָליציסט קראַזיער בעת אַן אַרבעטסלאָזיקייט דעמאָנסטראַציע אין קאָקריין יולי 13טן. קראַזיער האָט געקראָגן א שווערע וואונד, אָבער איז אויסגע־היילט געוואָרן.

אַנטי־סעמיטישע בראַ־שורע שטאַרק פאַר־שפּרייט אין בולגאַריע

רעגירונג זאָגט אָפּ אידישע בקשה אָפּצושטעלן פאַר־שפּרייטונג

סאָפיע, בולגאַריע, אָקט. 21 (איטאַ). — די שריט וואָס די בולגאַרישע אי־דישע קהלה האָט אָנגענומען קעגן דער פאַרעפנטלאַכונג און פאַרשפּריי־טונג פון דער העענדיקער בראַשורע „היסטאָרישע צילן פון ישראל", זיי־נען דורכגעפאַלן. די רעגירונג האָט אָפּגעזאָגט די אידישע בקשה צו פאַר־באָטן דיע בראַשורע, ניט געקוקט אויף דעם קלאָרן צוזאָג פון דעם ביכל צו העענען צו גוואַלדטאַטן.

אין דער בראַשורע ווערט צווישן אַנדערש געזאָגט, אַז דער אייניקער מיטל געזונט צו מאַכן די וועלט איז אַפּצוזאָרגן די אידישע פירער פונם פנים פון דער ערד און צו איזאָליר־ן די אידן פון אַלע אַנדערע מענשן אויף דער וועלט.

א צאָל אידישע פירער פון בולגאַריע וועלן אָבער דערלאַנגען אין גערעכט פאַרלומדונגס קלאָגעס קעגן דעם אור־טאַר פונם ביכל, ווייל עס דערמאָנט זיי דאָרטן מיט זייערע נעמען און שרייבט זיי צו באַהויפּטונגען, וועלכע זיי האָבן קיינמאָל ניט געמאַכט.

מען גלויבט, אַז דער בולגאַרישער מחבר פון "די זקני ציון" איז פאַר־אַנטוואָרטלאַך אויך פאַר דער בראַשו־רע, וועלכע ער האָט אָרויסגעגעבן א דאַנק דעם דערפאָלג פון דער ערשטער, וועלכע איז צירקולירט געוואָרן אַז שטעריגונגען.

גרויסע ניו־יאָרקער שובערט טעאַטער פירמע באַנקראָטירט

האָט פאַרלאָרן דריי מיליאָן דאָל. פון דעם וואָל סטריט קראַך אָן

ניו־יאָרק, אָקט. 21.— די טעאַטער פירמע לי אין דזש. שובערט, בראָ־ווייס באַוואוסטע טעאַטער מאַנגאַטן, האָט באַנקראָטירט אין אין איבערגע־גאַנגען אין די הענט פון א "רעסיווער". לי אויפגעזונען אין די טעאַטערס גייט ען אַבער ווייטער אַן.

די צוויי שובערט ברידער זיינען זין פון אַן אריינטן סיראַקיוזער שניידער, וועלכע האָבן זיך אַרויפגעאַרבעט פאַר די לעצטע פאַר צעהנדליק יאָר צו א היכער פּאָזיציע אין דער טעאַטער וועלט. די פירמע באַזיצט 23 טעאַ־טערס און א חלק אין נאָך א גרויסער צאָל, מיט אַן אינוועסטמענט פון 20 מיליאָן דאָל.

די פירמע האָט פאַר די לעצטע צוויי יאָר, זינט דעם גרויסן קראַך אויף וואָל סטריט אין 1929, פאַרלאָרן דריי מי־ליאָן דאָל. אין אירע אונטערנעמונגען, זי איז פאַרשולדיקט אויף איבער צען מיליאָן דאָל., ווערט באַהויפּטעט.

——(::)——

קינג פאַרלאַנגט אויס־פאָרשונג פון קאַמפּיין פאָנדן

לאָנדאָן, אָנט., אָקט. 21.— אין זיין ערשטער וויכטיקער רעדע פאַר א איינגעערער צייט, האָט מאַקדאָנעלד קינג, פירער פון די ליבעראַלן, פאַר א לי־בעראַלער פאַרזאַמלונג דאָ פאַרלאַנגט, אַז די רעגירונג זאָל אויספאָרשן די קאַמפּיין פאָנדן זינט 1925 און זאָל פאָרזעצן די אויספאָרשונג פון דער באַהאַרנע אַפעירע.

מר. קינג האָט אַראָפּגעוואָרפן די שולד פון זיין געוואוינענער רעגירונג פאַר דער באַהאַרנע סקאַנדאַל, דער־קלערנדיק, אַז דאָס איז געווען מער א פּראָוויזיָנעלער, ווי א פעדעראַלער ענין. וואָס איז שייך דיי קאַמפּיין פאָנ־דען וואָס די באַהאַרנע דירעקטאָרן האָבן בייגעטראָגן, זיינען זיי געקומען אַרויס אין דער נאָכדעם ווי די קאַמפּאַני איז אַנגעפאַנגען איר קאָנ־טראַקט, אַזוי אַז זיי האָבן ניט גע־קאָנט באַווירקן דעם קאָנטראַקט.

הער סיפּטאָן, פון טאָראָנטאָ, באַ־וואוסטער ליבעראַלער פירער, האָט נאָך מר. קינגס רעדע פאָרעפנטלאַכט א דערקלערונג, אין וועלכער ער דריקט אויס זיין אומצופרידענהייט מיט מר. קינגס דערקלערונגען וועגן דעם באַ־האַרנע קאָנגרעס, אין וועלכער ער האָט באַשלאָסן פירער אין אָפּוויכונגען פון די ליבעראַלע פּרינציפּן.

——(::)——

קליידער פאַרטיילונג וועט זיך אָנפאַנגען אין עטלאַכע טעג

ווי אַלד. גרעי. מעלדעט אונז, האָט דער חיף קאָמיטעט פון שאַפן אַשטיטס פרייזן פאַר די ניטוועדיקסטע קליי־דונג אַרטיקלען פאַר אַרבעטסלאָזע. אַזוי שבעל ווי די דאָזיקע פרייזן וועלן גוטגעהייסן ווערן, וועט יעדער קליי־דער הענדלער אין שטאָט קאָנען באַ־טראַכטן דיי מוסטערן, און ווער נאָר עס וויל צו פאַרקויפן די זעלבע אַר־טיקלען אויף די זעלבע פרייזן, וועט קאָנען אַריינגעבן זיין נאָמען און דער־נאָך אויספילן "אָרדערס" אויף קליי־דער.

די פּראָצעדורע פון דער גוטהייסונג וועט נאָך דאָרפן געדויערן עטלאַכע טעג, זאָגט מר. גרעי.

——(::)——

מאַנטשעסטער, אָקט. 20. — איין קאַנדידאַט איך די בריטישע אַלגעמיי־נע וואָלן האָט אָנגעפאַנגען זיין קאַמ־פּיין אין טורמע.

קריסטאָפער פלאַנאַגאַן, קאָמוניס־טישער קאַנדידאַט פאַר דער גאַרטאַ דיוויזיע פון מאַנטשעסטער, איז מיט א וואָך צוריק פאַרשיקט געוואָרן אין טורמע דערפאַר וואָס ער האָט זיך באַטייליקט אין אומרוען. נעכטן האָבן עטלאַכע טויזנט פון זיינע אַנהייַנגער דורכגעפירט א פרידלאַכע דעמאָנ־סטראַציע אַרום דער טורמע וואו ער איז איינגעשפּאַרט און זיי האָבן געשלאָגן דעם ליבעראַלן אין צוויי קאָ־מוניסטישע קענדידאַטן.

——(::)——

קאַנאַדעס פּאָזיציע אין׳ם אינטער־נאַציאָנאַלן האַנדל אין פאַרגלייך מיט אַנדערע ניט געענדערט

אָטאַוואַ, אָקט. 21.— קאַנאַדע האָט אינם יאָר 1930 אָנגעהאַלטן איר פּאָ־זיציע פון דעם פינפטן לאַנד אינם גרויס פון איר אינטערנאַציאָנאַלן האַנ־דעל, לויט א באַריכט פונם דעפּאַרט־מענט פון קאָמערץ און האַנדל.

דער פּערסאָנאַל האַנדל פון קאַנאַדע איז געוואַקסן זינט 1913 פון דעם זיי־בעטן אָרט אין דער וועלט, צום פערטן אין 1920.

בנוגע דער פּראָדוקציע און עקס־פּאָרט פון א סך עלעמענטאַרע פּראָ־דוקטן פאַרנעמט קאַנאַדע זייער א א וויכטיקן אָרט צווישן די גרעסערע פעלקער פון דער וועלט, לויטן באַ־ריכט. און אין דער פּראָדוקציע פון דרעק־פּאַפּיר, ניקל און אַזבעסטאָס איז די דאָמיניאָן איבערגעטראָפן אַלע אַנדערע לענדער.

אין דער פּראָדוקציע פון גאָלד פאַר־נעמט קאַנאַדע דעם צווייטן אָרט אין דער וועלט, און אין וויץ און צינק — דעם דריטן.

אין עקספּאָרטן טרעפט קאַנאַדע אי־בער אַלע אַנדערע לענדער אין וויץ, צייטונג־פּאַפּיר, ניקל און אַזבעסטאָס, און זי פאַרנעמט א צווייטן אָרט אינם עקספּאָרט פון אַוטאָמאָבילן און ווייַ־צענע מעל.

פאַר די זעקס חדשים פון דעם לויי־פנדיקן פיסקאַלן יאָר, אַפּריל ביז סעפּ־טעמבער, האָט קאַנאַדע אינפּאָרטירט סחורות אויף 318 מיליאָן דאָל., און דאָן עקספּאָרטירט אויף 295 מיליאָן דאָל. פאַר דער צייט האָט די רעגירונג אַריינגענומען אין גרעניץ צאָל די סו־מע פון 61 מיליאָן דאָל., אין פאַר־גלייך מיט 80 מיליאָן דאָל. פאַר דעם זעלבן פּעריאָד לעצטן יאָר.

——(::)——

חיט זיך פאַר פאַלשע קאָמפּענסיישאָן באַרד טשעקס

די הינע פאָליציי האָט אַרויסגעלאָ־זען א וואָרנונג צו די הינע גע־שעפטסלייט, אַז זיי זאָלן זיין ער פאַרזיכטיק אין אויסביטן „קאָמפּענ־סיישאָן באַרד" טשעקס צו אומבאַקאַנ־טע פּערזאָנען, און זיי זאָלן לאָזן ווי־סען דער פאָליציי וועגן יעדן פאַר־דעכטיקן פאַל.

127 טשעקס בלאָנקן פון דער וואָרט מענס קאָמפּענסיישאָן באַרד זיינען די טעג אַרויסגעגעבן בעדר עס וועגן פונם אַפּס פון דער באַרד, — די נומערן 325 ביז 400 און די נומערן 19,949 ביז 20,000. די גנבים האָבן זיך אינם אַפּס איינגעבראָכן דורך א הינטער־שטער פענסטער.

מיט א קורצער צייט צוריק זיינען אויף א צאָל אַזעלכע טשעק בלאָנקן גע׳גנב׳עט געוואָרן פונם אַפּס, און דאָן זיינען א סך הינע אין מערב קאַנאַדער הענדלער באַשווינדלט גע־וואָרן דורך די געפעלשטע טשעקס.

גרויסע אַרבעטער דעמאָנ־סטראַציע אין פּאָרטלאַנד מאַ־ריכט אַז מאַוועט רוסלאַנד מאַ־ביליזירט זיך אַרום מאַנדזשוריע

לאָנדאָן, אָקט. 21. — א דעפּעשע פון פּיפּינג צום "לאָנדאָן עקספּרעס" לויטעט, אַז לויט אַפּיציעלע מעלדונ־גען פון כאַרבין האָט סאָוועט רוס־לאַנד קאָנצענטרירט א סך טענקס אויף דער מאַנדזשורישער גרעניץ, פאַרן שנעלן אַרויבערפיר פון טרופּן אין פאַל זיי זאָלן אַריינגעצויגן ווערן אין דעם מאַנדזשורישן סכסוך.

לויט אַפּיציעלע מעלדונגען פון מאָסקווע, איז סאָוועט רוסלאַנד באַ־אומרואיקט פון די באַריכטן זיינען א באַוועגונג פון רעבעלירנדיקע כינעזיש־שע טרופּן, אונטער גענעראַל טשאַנג האַי פענג, קיין חיילאַר, אַרום דער סאָוועטישער גרעניץ, מיטן צוועק צו עטאַבלירן א סעפּאַראַטיסטישע באַ־וועגונג אין מאַנדזשוריע.

לעצטע וואָך איז אויך געווען באַ־ריכטעט וועגן אַקטיוועטן פון רו־סישע וויסע־גווארדייער אונטער דעם טרויערן בארימטן פאַנראָם אַטאַמאַן סעמיאָנאָוו, אין מאַנגאַליע.

——(::)——

מל טוב

א טאָכטער געבאָרן צו מר. און מרס. דזשאָליוס יאַן, אַליוועד קאַרט, מאָנטרעאָל. מיטער און קינד זענען אין בעסטן געזונט. דזשאָ־זעס האָספּיטאַל.

אַנב־אורחא

פון מאַרק

קריפּט איין אידיש בוך!

"בוך וואָכן" און "בוך חדשים" זוע־רען איצט דורכגעפירט ביי אַלע קול־טורעלע פעלקער. דער צוועק איז — צו פאַרשפּרייטן און פאַרברעטערן דעם געבראוך פון דער גרעסטער דעפּרעסיונג פונם מענשלאַכן לעבן, דעם בוך.

תאַבן מוז איצט ביי אונז אויף א בוך חודש, — א חודש צעהנליקסט דעם אירישן בוך (פון אָקט 15טן ביז נאָ־ונעמבער 15טן).

דער חודש איז פּראָפאַלאַמירט געוואָר־רען פון דער אידישער קולטור געזעל־שאַפט, און ווערט געשטיצט פון א נאַנצער רייע אָנגעזעענע אידישע פער־זענלאַכקייטן, אָרגאַניזאַציעס און אויך פאַרטייען (פעדעראַציאָן און סאָציאַליס־טישער פאַרבאַנד).

לאָמיר זיך אַנשטרענגען זיך אינם משך פונם חודש צו פאַרשפּרייטן בריוו און וויַיס דאָס אידישע בוך אַרעד דאָס בוך אין אידיש. לאָמיר ביי אונז פאַרברעטערן דעם בעבראוך פון אידישע גייסטיקע שאַפונגען און די אידישע שאַפונגען פון דער אידישער גייס־טער, איבערגעזעצט אין דער אידישער שפּראַך.

ספּעציעלע ביליקע פּרייזן זיינען פאַראַנדשטירט געוואָרן פאַר דעם חודש ביי אַלע אידישע בוך־הענדלער. דער אויסוואַל אין פאַרשיידענאַרטיק אין צייַנען.

זאָל זיך יעדער איינער פון אונז כאַטש קויפן אין איינציק אידיש בוך אינם משך פונם חודש!

* * *

דאָס אידישע בוך, ווי די ביכער פון אַנדערע פעלקער, איז שווער געטראָפן געוואָרן פונם קרייזס: ווען מעגלן זיינען באַוואָרט און אומרואיק, זוכן זיי ליידער ניט קיין טרייסט, רואיק־קייט און פיר־ערשאַפט אין דעם דאָזי־קען דיינקן קוואַל פון מענשלאַכער דער־פאַרונג און מענשלאַכער גענייאַליטעט, — אינם בוך.

לאָמיר זיך אַבער באַטראַכטן, אַפשר לויזנט זיך מאַכן אַט די קליינע אַר־שטרענגונג, און, אויב נויטיק, אַפּ־שפּאַרן פונם סאַמע נויטווענדיקסטן און קויפן כאָטש איין איינציק אידיש בוך!

עס וואָלט מיטאַמאָל ווי מיט א האַנט אָפּגענומען דעם ביכער־קריזיס, און אַמווייניקסטנס די מער מאַלאַנט־פולע אידישע שריפטשטעלער אין אַר־בערעצער וואָלטן געקאָנט זויער באַ־רייכערן אונזער קולטורעלן פאַרמעגן, דעם אייגנציק וועדטפולן "פאַרמעגן, וואָס מיר קאָנען ניט פאַרלירן דורך א קראַך אויף וואָל סטריט...

קויפט כאָטש איין איינציקן אידי־שען בוך!

* * *

איינציקע פון אייך האָבן זייער פיין מעבליירטע הייסען, אפשר מיט א שווערן "מאַרגעדיש" קענען זיך, אָבער פאַרט איינגעאָרדנט מיט א סך לוק־סוסן.

עס איז נויטיק צו זיין אַן עקספּערט צו קאָנען אונטערשיידן וואָס איז א 200 און א 300 דאָלערדיקן טעפּיך אין אויר־ער וואָל.

אָבער יעדן איינער וואַרפט זיך אין דיי אורנונג דער אונטערשיד צווישן א הויז אַנגעפילט מיט ביכער און א ביי־בערלאָזן הויז.

א הויז אַנגעפילט מיט ביכער אַטעמט מיט קולטור, מיט גייסטיקייט אין מיט אידישע היימלאַכקייט. א הויז אַן ביכער, דאָ רייך דאָס זאָל מיט זיין אויסגעפּאַס, מאַכט דעם איינדרוק פון א בית־הקברות, פון נש־מה׳לאַזיקייט.

אויב איר האָט געקאָנט קויפן טע־ביכער, פאַרהאַנדען, מעבל, — זאָל עס זיין אויף אויסצאָל, — קאָנט איר אויך קויפן ביכער.

קויפט עס ווי מעבל, אפילו